

Julia Kristeva, Evropanka světového významu

Autorčino dílo a teze budou letos připomenuty na mezinárodním kolokviu Kristeva In Process, které proběhne od 30. října do 1. listopadu v Berlíně, na Humboltově univerzitě.

„V podstatě jsem Evropanka bulharského původu, francouzského občanství a americké adopce,“ prohlašuje světoznámá psychoanalytička, lingvistka a spisovatelka prof. Julia Kristeva, která v loňském roce obdržela z rukou bývalého prezidenta a spoluzakladatele nadace Václava Havla cenu, která se každoročně uděluje význačnému mysliteli, který svým dílem překračuje tradiční rámec vědeckého poznání, přispívá k chápání vědy jako integrální součásti obecné kultury, nekonvenčním způsobem se zabývá základními otázkami poznání, bytí a lidské existence. Autorčino dílo a teze budou letos připomenuty na mezinárodním kolokviu Kristeva In Process, které proběhne od 30. října do 1. listopadu v Berlíně, na Humboltově univerzitě. Kristeva zde představí spojitost mezi sémiotikou, psychoanalýzou a lingvistikou.

Podle amerického časopisu Foreign Polycy a britského Prospekt patří Julia Kristeva mezi 100 nejvýznamnějších osobností světa. Je oceňován její kosmopolitismus a profesionální praxe ve filosofii, sémiotice, psychoanalýze a lingvistice. Právě těmto oborům věnovala více jak třicet knih.

Pro svou doktorskou práci získala v roce 1965 stipendium v Paříži. Tam se postupně zařadila mezi tehdejší intelektuální elitu. Prosadila se jako vzdělaná žena posouvající limity tradice a dnes je považována za jednu z nejvýznamnějších představitelk francouzského strukturalismu.

Jako cizinka žijící v Paříži má Kristeva pevný názor na identitu, proměnlivost a přehodnocování rodových kořenů. „Tvrdé vyhnanství může být zároveň tragédie a zároveň spása. Nemůžete si dovolit zapomenout. Ztráta kořenů je ale bolestivá, jak smrt matky. Ztráta samého já ale otevírá cestu k sebepoznání a stává se induktivním pojmem světa.“

Při předání ceny Pocestnému legionu v květnu roku 2008 řekla:

„Před vámi sedí Evropanka bulharského původu. Moje rodná země musela během svého vývoje překonat četné dějinné překážky, aby se v roce 2006 stala členem EU, což bylo ještě v roce 1965, kdy jsem ze země odešla, nemyslitelné.“

Často vzpomínám na své rodiče. Můj otec Stojan Kristev byl pravoslavný věřící, ale do jisté míry to překročil, a to když mě dal učit francouzštině u sester Dominikánek. Předal mi tak ducha svobody a pochybnosti, který je spjatý s francouzskou kulturou. Rodiče měli v oblibě ruskou a francouzskou literaturu, ale mě bavila matematika. Chtěla jsem studovat jadernou fyziku, ale nemohla jsem, protože rodiče nebyli členy komunistické strany. V té době viděli v každém vraha národa. Odešla jsem do Paříže,

studovat na filosofickou fakultu anglickou a francouzskou literaturu. Plánovala jsem zůstat jen devět měsíců, tedy po dobu svého stipendia, a pak dodělat doma disertace. Místo toho jsem se seznámila s Rolandem Barthesem a zúčastnila se semináře, který vedl Lévi-Strauss. Nabídli mi, abych pokračovala zde. Potom se psal rok 1968, vdala jsem se za Filipa Solerse a nikdy se již do vlasti nevrátila.

„Univerzalita znamená v podstatě různost. My intelektuálové z Francie a Evropy se snažíme, aby tento model mohl fungovat ve sjednocené Evropě. Aby každý přinesl svá specifika. Například Bulharsko přináší bulharské písmo, Bojanskou církev, Nesebar a Sozopol a taky dynamičnost, vzpouru.

Bulharsko je země písemnosti a to je pro mě důležité. O tom na západě nikdo nic neví. Teď to opakují, dokonce jsem o tom psala a všichni se mě ptali, zda to opravdu tak je. Je nutná určitá propagace kultury a to si musí uvědomovat především naši politici. Mám dojem, že jsou Bulhaři deprimovaní a zranitelní, cítí se odmítnutí na západě. Ale taky sami v sobě nevyvíjejí pozitivní reakce. Obvyklé je stěžování a cynismus, který způsobilo morální vakuum z dob komunismu. Již sto padesát let se každý 24. květen slaví v Bulharsku den kultury a písemnosti. Je to způsob, jak se sjednocuje národ, který se identifikuje v azbuce a knize. Za politickými a sociálními bariérami se národ cítí jako literární osobnost.

Myslím, že si člověk nemůže dovolit utéci před svými kořeny, dokonce i ve Freudově teorii je to podstatné. „To co máš, to jsi zdědil. Je to neustálá retrospekce, hledání ztraceného času. Bez toho svůj původ neodhalíš. Nepatřím mezi druh lidí, který je tím nějak nadšený. Patřím ke generaci, která není součástí jednoho národa, částí jednoho kontinentu nebo kultury. Necítím se jako někdo, komu něco patří, ale jako někdo, kdo se snaží být. Moje identita se nachází ve snaze psát.“

Julia Kristeva je originální, obtížně zařaditelnou autorkou. Boří hranice oborů a propojuje věci a myšlenky, které spolu zdánlivě nesouvisí. Ostatně napovídají tomu i témata, kterými se zabývá - týkají se teorie jazyka nebo psychologických či genderových otázek (deprese, mužská sexualita, mateřství...). Narodila se 24. června roku 1941 ve Slivenu v Bulharsku. Spolu s Luce Irigarayovou či Helene Cixousovou bývá považována za klíčové postavy francouzského feminismu. V roce 2006 získala cenu Hannah Arendtové. V současné době vyučuje lingvistiku na l'Université Paris, přednáší také na univerzitě v Kolumbii, New Yorku a Torontu a je členkou Pařížské psychoanalytické společnosti. Napsala více než třicet knih, románů a esejů. Je autorkou jak náročných lingvistických esejí (je autorkou pojmu „intertextualita“ který zásadně ovlivnil myšlení o literatuře), tak i románu z prostředí intelektuálské Paříže. V českém překladu doposud vyšly knihy *Jazyk lásky: eseje o sémiotice, psychoanalýze a mateřství* (2004), *Slovo, dialog a román: texty o sémiotice* (1999).